

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Efekti primene programa Aktivno starenje – Zdravo starenje

Univerzitet u Novom Sadu
Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja
Prof. dr Zoran Milošević

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Dejvid Rokfeler (99) - za 38 godina

- **6 x transplantacija srca (?)**
- **2 x transplantacija bubrega (?)**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

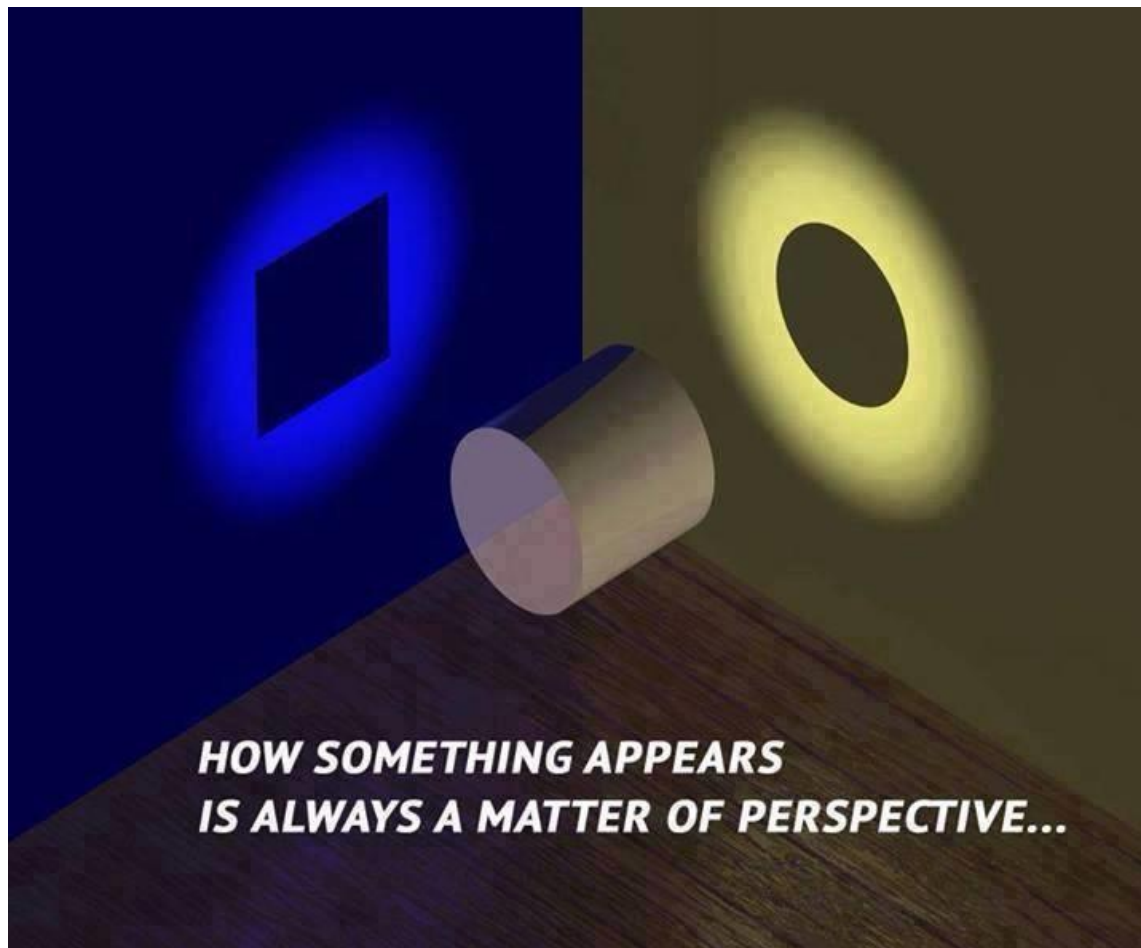

Džon Gilmartin (42), 17 reanemacija

- **preživeo 11 prestanaka rada srca na putu do bolnice,**
- **šest puta je reanimacija obavljena u bolnici u Derbyju (ENG).**

ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ ЗА ЗДРАВО STARENJE

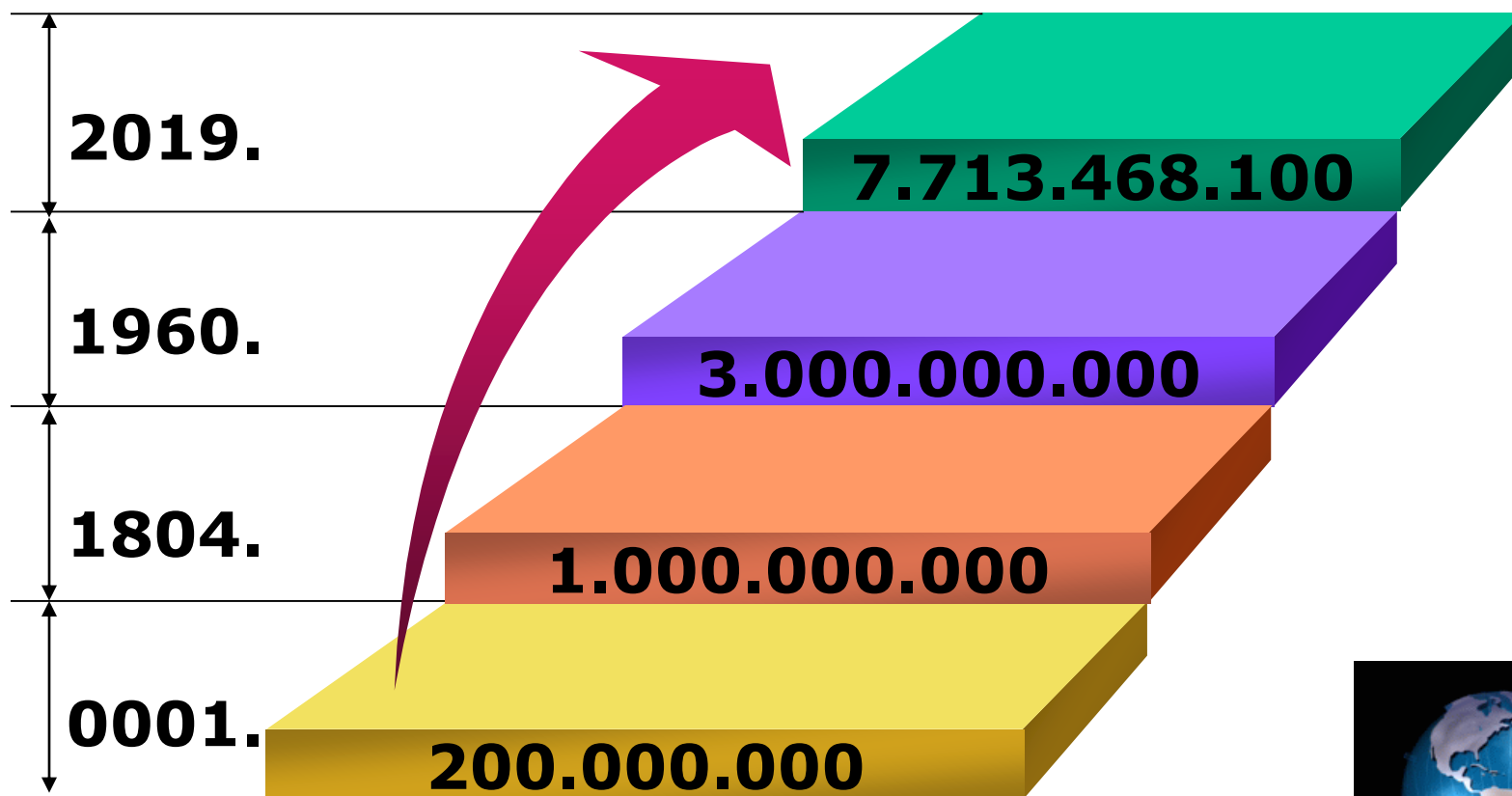

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Razvoj stanovništva sveta (83 milijarde)

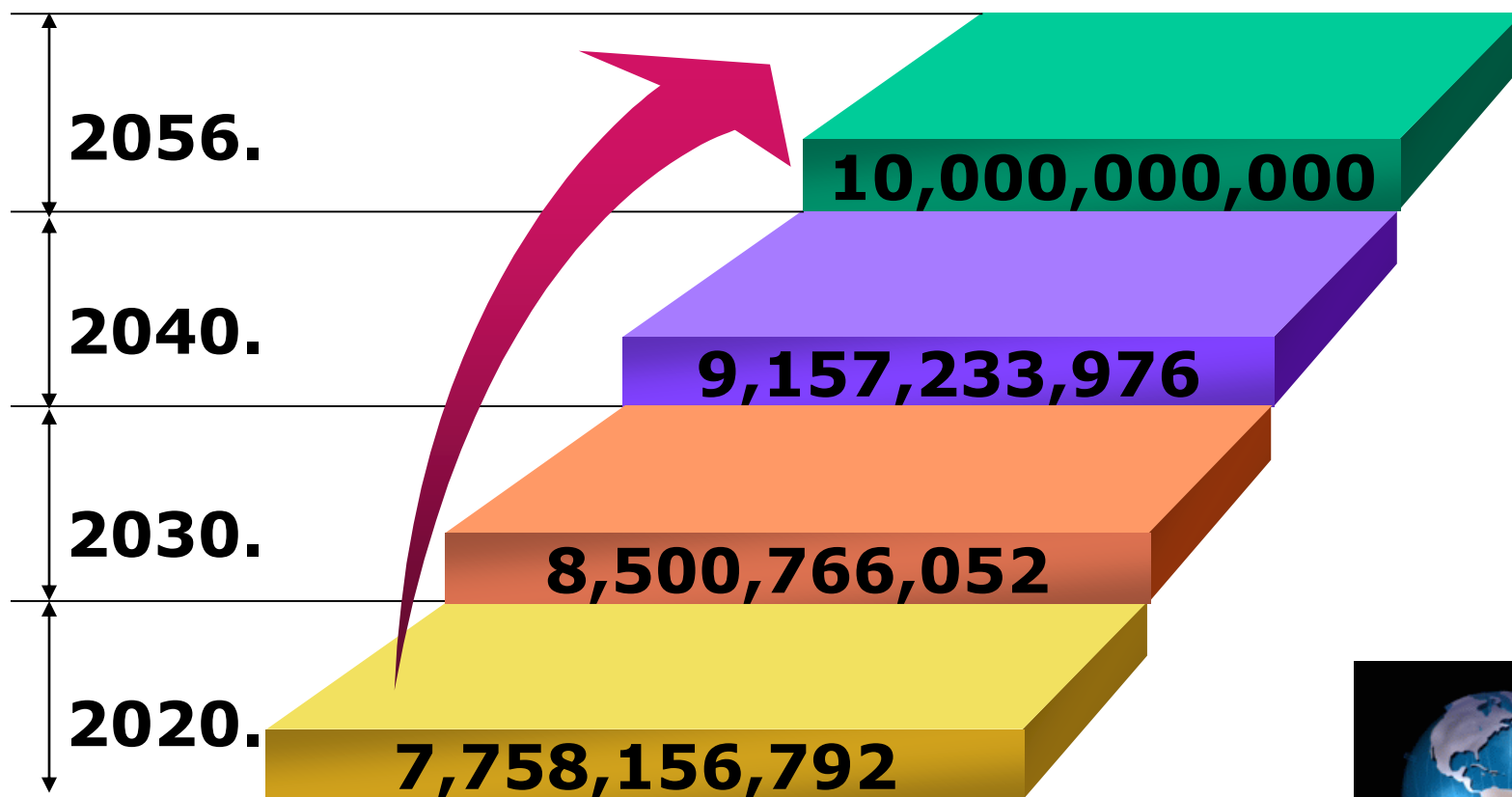

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Razvoj stanovništva do 2056

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

World population by continent 2019

☐ Africa	1,308,064,195	17.0 %
☐ Latin America and the Caribbean	648,120,957	8.4 %
☐ Northern Americas	366,600,964	4.8 %
☐ Asia	4,601,371,198	59.7 %
☐ Europe	747,182,751	9.7 %
☐ Oceania	42,128,035	0.5 %
<hr/>		
World	7.713.468.100	100.00 %

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Evropu tokom srednjeg veka karakterišu sledeća polulaciona kretanja:

- 400-1000 godine: stabilno na niskom nivou.
- 1000-1250 godine: populacijski bum i ekspanzija.
- 1250-1350 godine: stabilno na visokom nivou.
- **1350-1420** godine: **opadanje (pothranjenost, bolest, prenaseljenost)**
- 1420-1470 godine: stabilno na niskom nivou.
- 1470-nadalje: lagana ekspanzija koja se ubrzava u ranom XVI veku.

U **Nemačkoj** je došlo do pada stanovništva za **40 %**. U **Provansi** je stanje bilo još gore sa oko **50%** smanjenja, a u **Toskani** oko **70%** smanjenja u odnosu na broj stanovnika prije 1348. godine.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Evropska komisija (radni materijal 1998.) ističe da je sport jedinstven po tome što obuhvata pet funkcija:

1. **Obrazovna funkcija**

2. **Zdravstvena funkcija: fizička aktivnost pruža mogućnost za poboljšanje zdravlja ljudi; to je efikasno sredstvo u borbi protiv određenih bolesti i može da pomogne da se održi dobro zdravlje i kvalitetan život starijih osoba;**

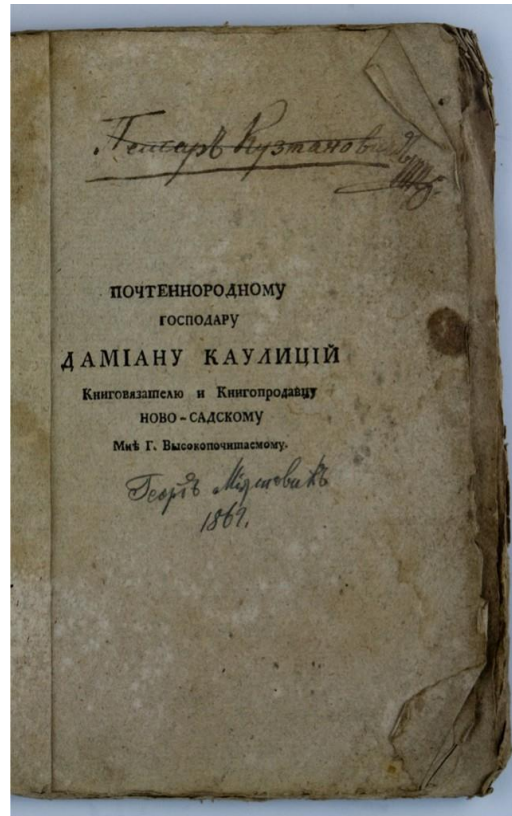
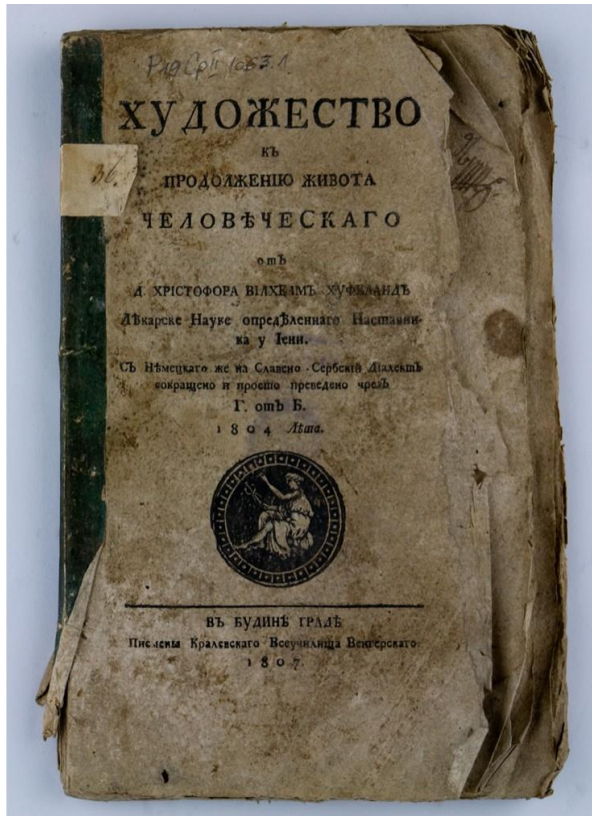
3. **Društvena funkcija**

4. **Kulturna funkcija**

5. **Rekreativna funkcija**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

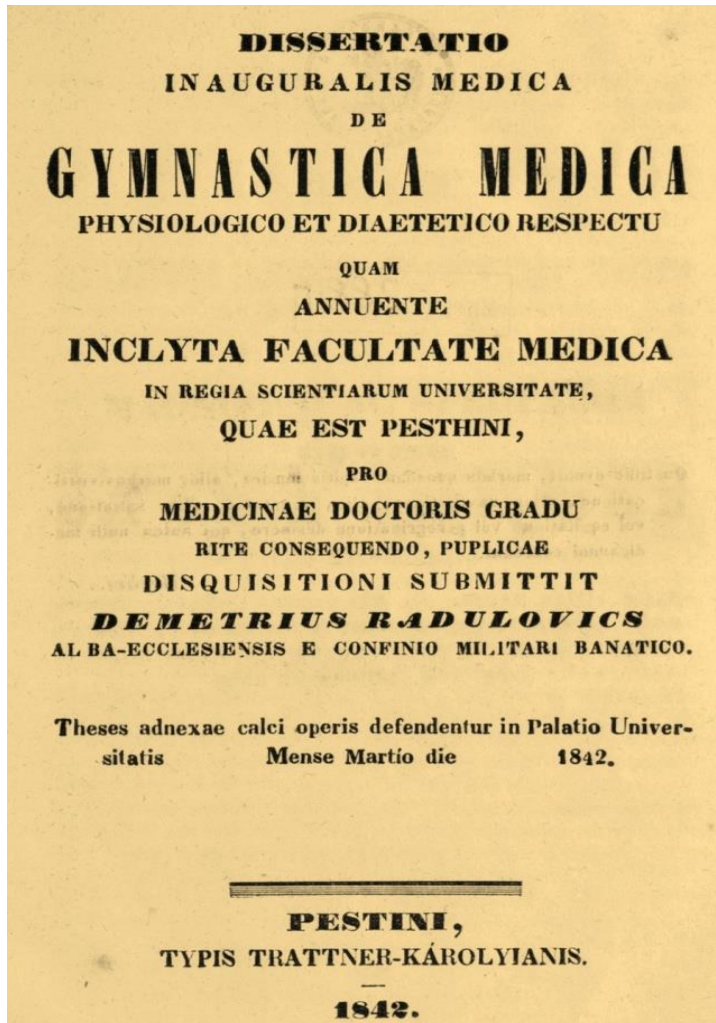

Georgije Bečkerečki:
“Hudožestvo k
prodolženiju života
čelovečeskoga“, Budim,
1807.

(skraćeni prevod,
Hufeland Christoph
Wilhelm: Makrobiotik
oder Kunst das
menschliche Leben zu
verlängern)

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Doktorska disertacija
Dimitrije Radulovic

*“Gymnastika medica
Physiologico et diaetetico
respectu” 1842.*

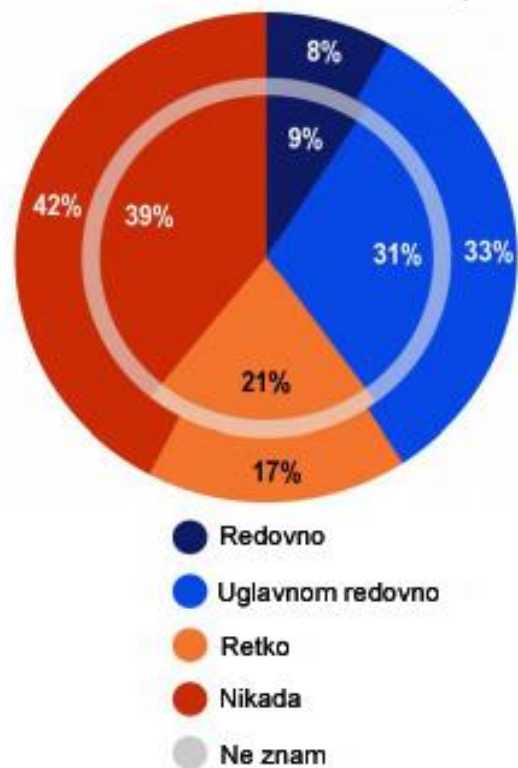
Analiza povezanosti vežbanja
(plivanja) i zdravlja, kao i dobrobiti
uticaja vazduha, vode i ishrane na
njih.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

P1. Koliko često vežbate ili se bavite sportom?

Unutrašnji krug: 2009. (EB72.3 okt.)
Spoljašnji krug: 2013. (EB80. 2 nov.-dec.)

 EU28

**Specijalni Evrobarometar 412, 2014.
Sport i fizička aktivnost (prevod)**

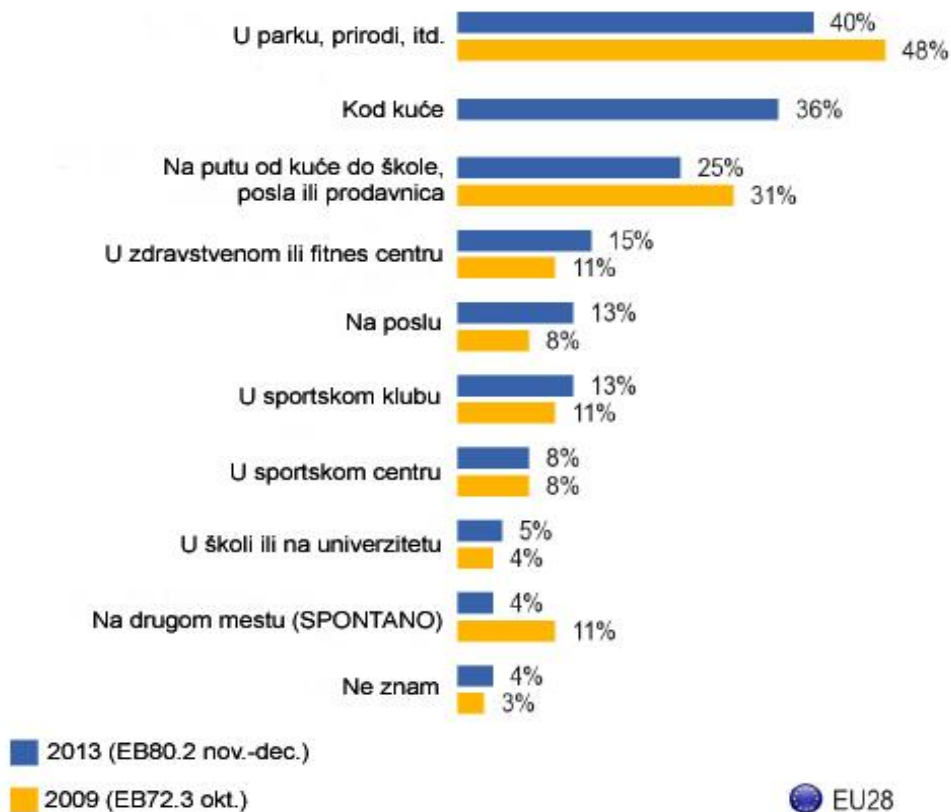

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

QD7. Ranije ste rekli da se bavite sportom ili drugom fizičkom aktivnošću, intenzivnom ili ne. Gde se bavite tim sportom ili fizičkom aktivnošću?

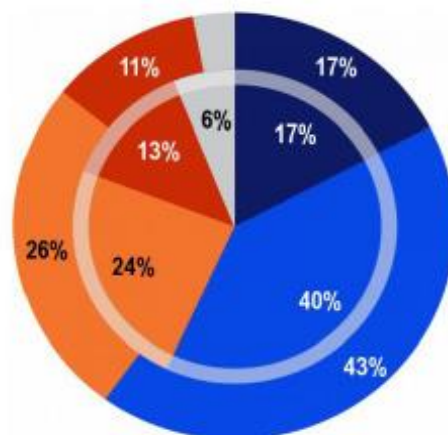
**Specijalni Evrobarometar 412, 2014.
Sport i fizička aktivnost (prevod)**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

QD6. Koliko vremena provedete sedeći običnim danima? Tu spada vreme provedeno za radnim stolom, u poseti prijateljima, učenju ili gledanju televizije.

- 2h30 min ili manje
- 2h31min do 5h30min
- 5h31min do 8h30min
- 8h31min i više
- Ne znam

Unutrašnji krug: 2002 (EB58.2 okt.-dec.)

Spoljašnji krug: 2013 (EB80.2 nov.-dec.)

EU28

**Specijalni Evrobarometar 412, 2014.
Sport i fizička aktivnost (prevod)**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

QD8. Zašto se bavite sportom ili fizičkom aktivnošću?

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

EVROPA

- Od **1970.** godine prevoz automobilom povećao se čak **150%**
- **Korišćenje bicikla i pešačenje se smanjilo**
- Više od **50 % prevoza automobilom** se obavlja na relaciji kraćoj od **6 km** (15 minuta vožnje biciklom).
- Više od **30% automobilskih vožnji** su distance manje od **3 km** (20 minuta žustrog hoda)

-
- WHO, Koraci prema zdravlju, Evropski okvir za unapređenje tjelesne aktivnosti za zdravlje (2010), Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, (preveo: prof. dr. sc Stjepan Heimer)
  - European Commission Directorate-General for Energy and Transport in cooperation with Eurostat. Energy and transport in figures, Brussels, European Commission, 2005.
  - EU Transport in figures. Statistical pocketbook. Brussels, European Commission Directorate-General for Energy and Transport, 2002.

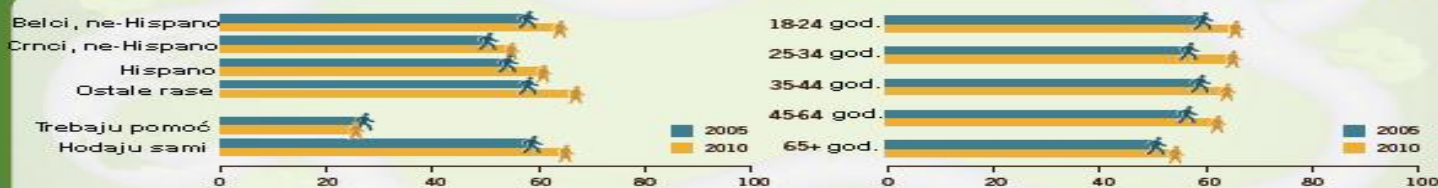
FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Ljudi pešače da bi došli do mesta na koje žele kada je to mesto blizu.

IZVOR: USDOT, Federalna uprava za puteve, Nacionalna anketa o kretanju, 2009

Procenat odraslih osoba koje pešače radi fizičke aktivnosti

IZVOR: CDC Nacionalna anketa o zdravlju, 2005,2010

Pešačenje

u

SAD

2005.

2010.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Hronične bolesti predstavljaju najčešći uzročnik smrtnosti danas u svetu **(WHO 2011)**:

- ❑ **58** miliona smrtnih slučajeva na svetu godišnje,
- ❑ **35** miliona (60%) - uzrok su neprenosive bolesti:
  - ❑ srčani napad,
  - ❑ moždani udar,
  - ❑ dijabetes,
  - ❑ rak i
  - ❑ hronična plućna oboljenja

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

- ❑ **Interesantno, sva ova hronična oboljenja dele iste faktore rizika:**
  - ❑ pušenje,
  - ❑ nepravilna ishrana,
  - ❑ **fizička neaktivnost** i
  - ❑ konzumiranje alkohola.

- ❑ **U kontekstu zdravlja stanovništva, porast nivoa fizičke aktivnosti predstavlja intervenciju sa najvećim potencijalom za redukciju hroničnih oboljenja.**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Fizička neaktivnost predstavlja **četvrti** po značaju faktor rizika kada je reč o hroničnim nezaraznim bolestima, odmah posle **pušenja, hipertenzije i visokog nivoa šećera u krvi (WHO, 2008).**

□ Procenjuje se da je fizička neaktivnost glavni uzrok za:

- 21-25% kancera grudi i debelog creva,**
- 27% slučajeva dijabetesa i oko**
- 30% ishemijske bolesti srca (najvažnije kardio-vaskularno oboljenje).**

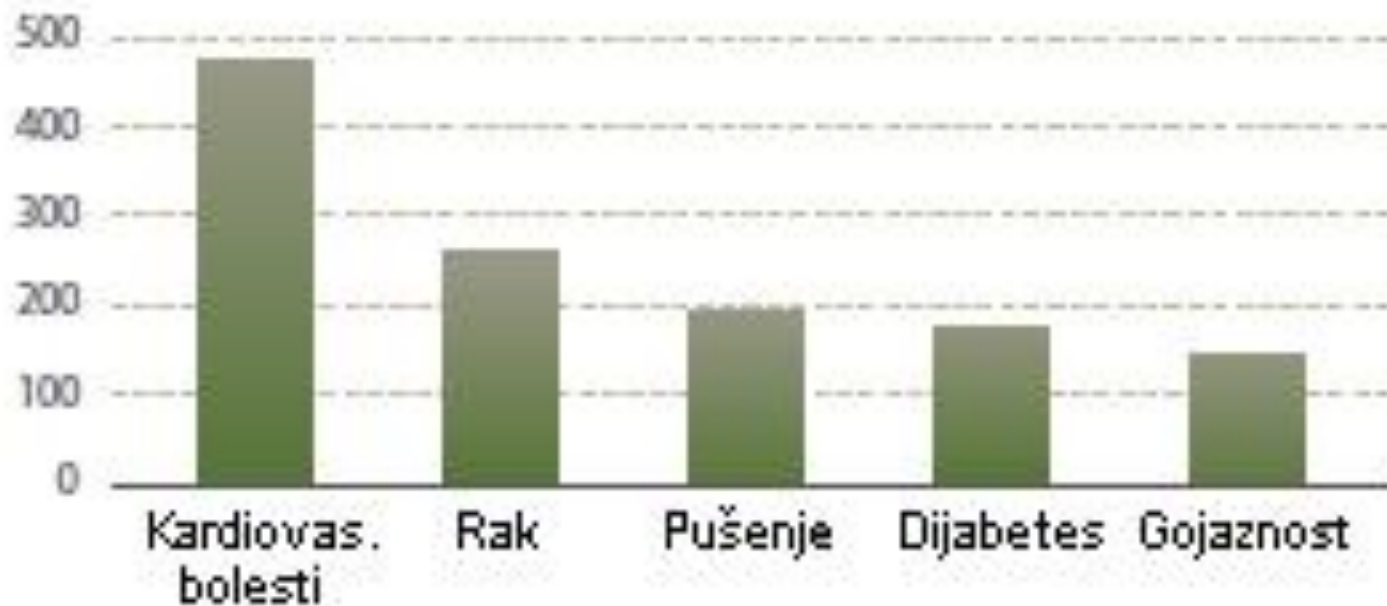

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Troškovi (u milijardama dolara) SAD zbog navedenih stanja
-7000 dolara po stanovniku (300 miliona) za zdravstvo

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

ACS - Američko društvo za borbu protiv raka (2012)

Za većinu Amerikanaca koji **ne koriste duvan** najvažniji **promenljivi** faktori rizika od raka su:

- regulisanje težine,
- način ishrane i
- stepen fizičke aktivnosti.

American Cancer Society Guidelines on Nutrition and Physical Activity for Cancer Prevention
Reducing the Risk of Cancer With Healthy Food Choices and Physical Activity
Lawrence H. Kushi, ScD1; Colleen Doyle, MS, RD2; Marji McCullough, ScD, RD3; Cheryl L. Rock, PhD, RD4; Wendy Demark-Wahnefried, PhD, RD5; Elisa V. Bandera, MD, PhD6; Susan Gapstur, PhD, MPH7; Alpa V. Patel, PhD8; Kimberly Andrews9; Ted Gansler, MD, MBA, MPH10 and The American Cancer Society 2010 Nutrition and Physical Activity Guidelines Advisory Committee

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

ACS - Američko društvo za borbu protiv raka (2012)

PREPORUKE ZA POJEDINCE

Postignite i održavajte normalnu telesnu težinu tokom čitavog života.

- Budite što **vitkiji** tokom života, a da ne budete neuhranjeni.
- Skinite višak kilograma stečen u bilo kom dobu.** Kod ljudi koji su trenutno debeli ili gojazni gubljenje čak i malog broja kilograma dobro je za zdravlje i predstavlja dobar početak.
- Redovno bavljenje fizičkom aktivnošću i ograničeno konzumiranje visokokalorične hrane i pića** su glavne strategije za održavanje zdrave telesne težine.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

ACS - Američko društvo za borbu protiv raka (2012)

PREPORUKE ZA POJEDINCE

Usvojite fizički aktivan način života.

- Odrasli** treba da se bave najmanje **150 minuta umerenom** aktivnošću ili **75 minuta intezivnom** aktivnošću svake nedelje, ili nekom sličnom kombinacijom, po mogućstvu raspoređenom tokom cele nedelje.
- Deca i adolescenti** treba da se bave najmanje **1 sat umerenom ili intezivnom aktivnošću svaki dan**, s tim što intezivnom aktivnošću treba da se bave najmanje **3 dana svake nedelje**.
- **Ograničite sedeće položaje** kao što su sedenje, ležanje, gledanje televizije ili drugi oblici zabave uz ekrane.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

EVROPA	1960. prosečna starost	2010. prosečna starost	2060. prosečna starost
EU	31.5	39.8	47.2
Lithuania	-	39.2	48.1
Germany	34.8	44.2	50.8
Slovenia	-	41.4	48.7
Sweden	36.0	40.7	43.5
U. Kingdom	35.6	39.5	42.3
Denmark	33.0	40.5	44.2

European Commission Eurostar 2010.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Stanovništvo Srbije (AP Vojvodina) stari

Godina	Prosečna starost (god)	Zrelost (%)	Indeks starosti	Broj muškaraca	Broj žena	Maskulinitet
1953.	31,3	6,0	0,31	823.574	889.045	926
1971.	32,9	6,4	0,65	951.152	1.001.381	950
1991.	37,7	11,7	0,71	980.731	1.033.158	949
2002.	38,1	15,9	0,85	984.942	1.047.050	940
2017.	42,7	18,7	1,36	1.871.515		951

Zrelost stanovništva - % učešće osoba starih 65 godina i više u ukupnoj strukturi stanovništva. (**VEOMA STARO** ako je preko **10% - 18.7%**)

Indeks starosti - odnos osoba starih 60 i više godina i broja osoba starosti 0 do 19 godina (**DEMOGRAFSKO STARENJE** ako je preko **0.4 – 1.36**)

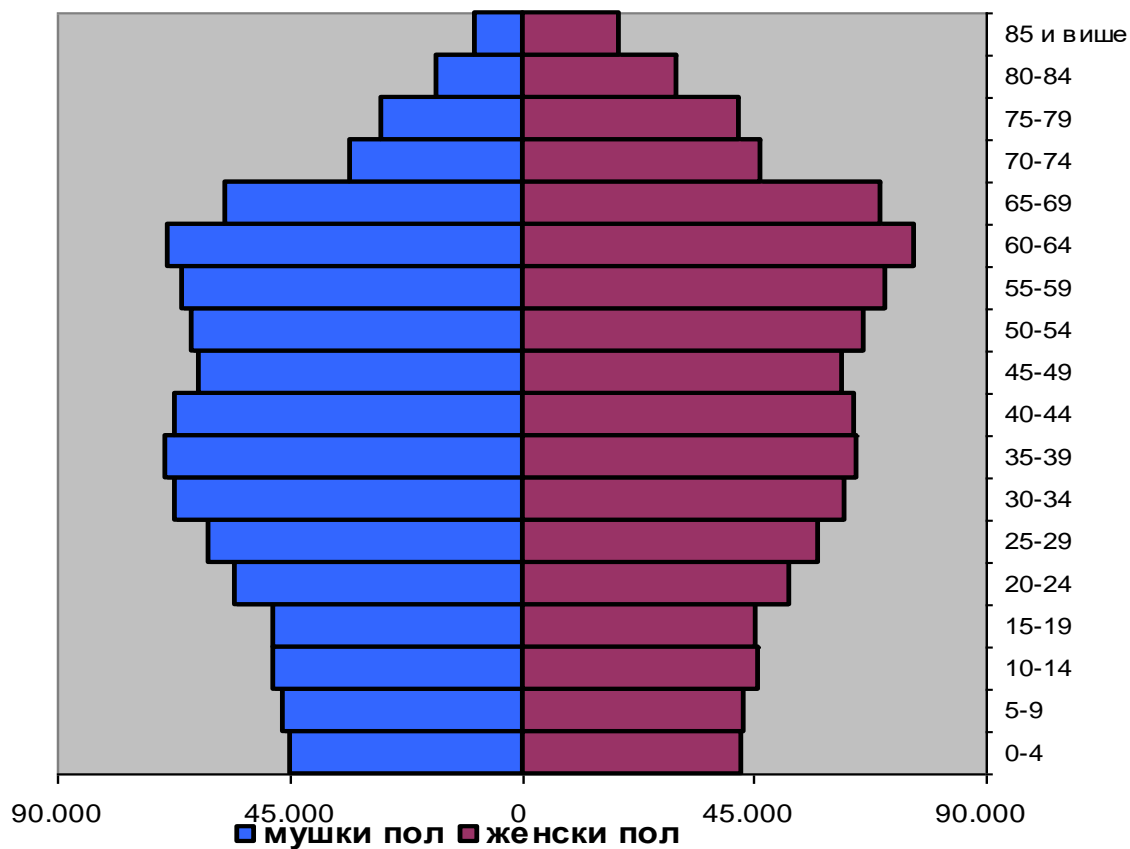

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

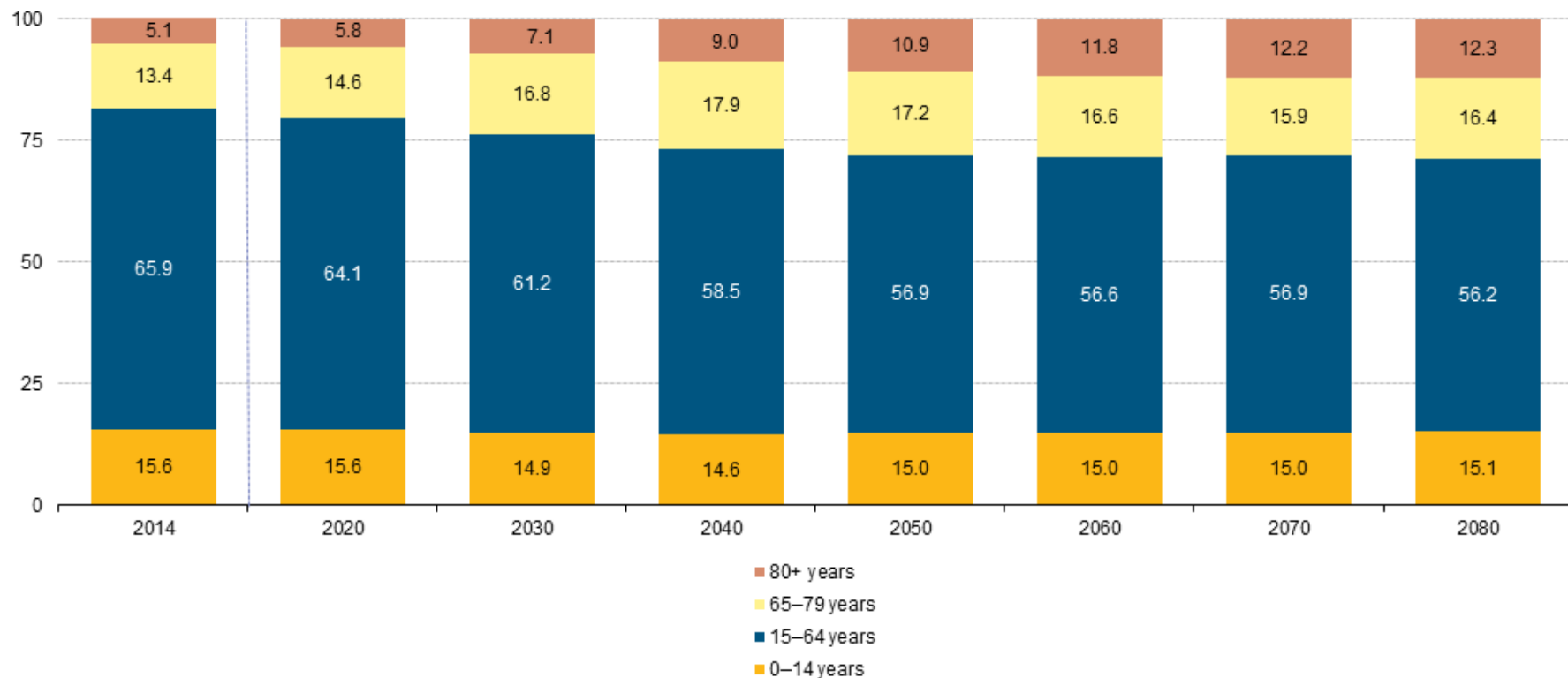

Stanovništvo AP Vojvodine u 2017. godini

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

(*) 2020-80: projections (EUROPOP2013).

Source: Eurostat (online data codes: demo_gind and proj_13npms)

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Koliko aktivnosti je potrebno starijim ljudima?

- Prema **Nacionalnom vodiču za fizičku aktivnost 2008** stariji ljudi moraju da obavljaju dva tipa fizičke aktivnosti svake nedelje da bi popravili zdravlje – **aerobnu i za jačanje mišića.**
- Čvrsti dokazi pokazuju da je redovna fizička aktivnost bezbedna i da **smanjuje rizik od padova kod starijih ljudi.**
- Najbolje bi bilo da te vežbe rade najmanje **3 dana nedeljno** prema datom programu kako bi se smanjio rizik od padova:

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

- 2 sata i 30 minuta (150 minuta)** umerene do intezivne aerobne aktivnosti (tj. **žustrog hodanja**) svake nedelje i aktivnosti **jačanja mišića** 2 ili više dana nedeljno koje pokreću sve velike grupe mišića (noge, kukove, leđa, stomak, grudi, ramena i ruke).
- 1 sat i 15 minuta (75 minuta)** intezivne aerobne aktivnosti (tj. **džogiranja ili trčanja**) svake nedelje i aktivnosti **jačanja mišića** 2 ili više dana nedeljno koje pokreću sve velike grupe mišića (noge, kukove, leđa, stomak, grudi, ramena i ruke).

Izvor: CDC, Odeljenje za ishranu, fizičku aktivnost i gojaznost, Nacionalni centar za prevenciju hroničnih bolesti i brigu o zdravlju, 2011.

www.cdc.gov/physicalactivity/everyone/guidelines/olderadults.html.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

DANSKA – promene od neaktivnih do aktivnih u uzrastu od **30 do 80 godina** vodi PORASTU očekivanog trajanja života i to:

- **2.8 – 7.8 godina za muškarce**
- **4.6 – 7.3 godina za žene**

• Telesno neaktivni ljudi mogu očekivati **8-10 godina manje života** nego telesno aktivne osobe

---

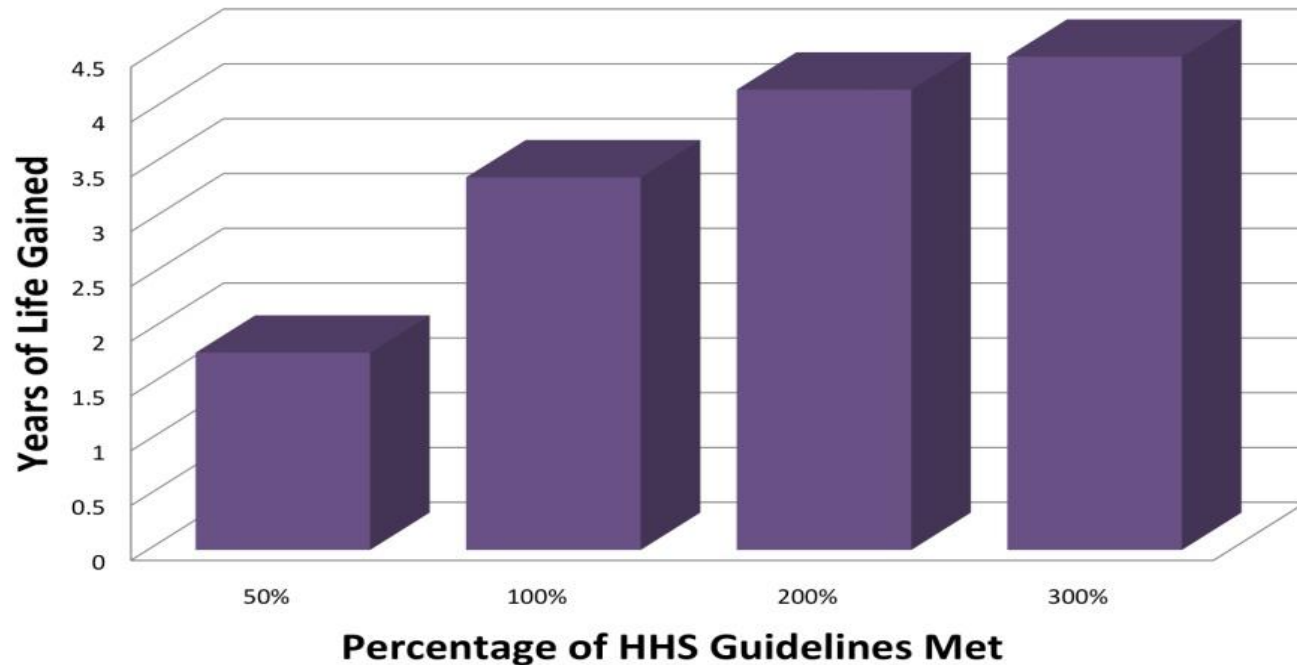
Risikofaktorer og folkesundhed i Danmark (Risk factors and public health in Denmark), Copenhagen, Statens Institut for Folkesundhed, 2006.
(Nacionalni institut za javno zdravlje)

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Life Expectancy Gains from Physical Activity

„Dibitak“ životnog veka od fizičke aktivnosti

*preuzeto iz <http://www.cancer.gov/news-events/press-releases/2012/PhysicalActivityLifeExpectancy>

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Pokrajinski sekretarijat za nauku i tehnološki razvoj

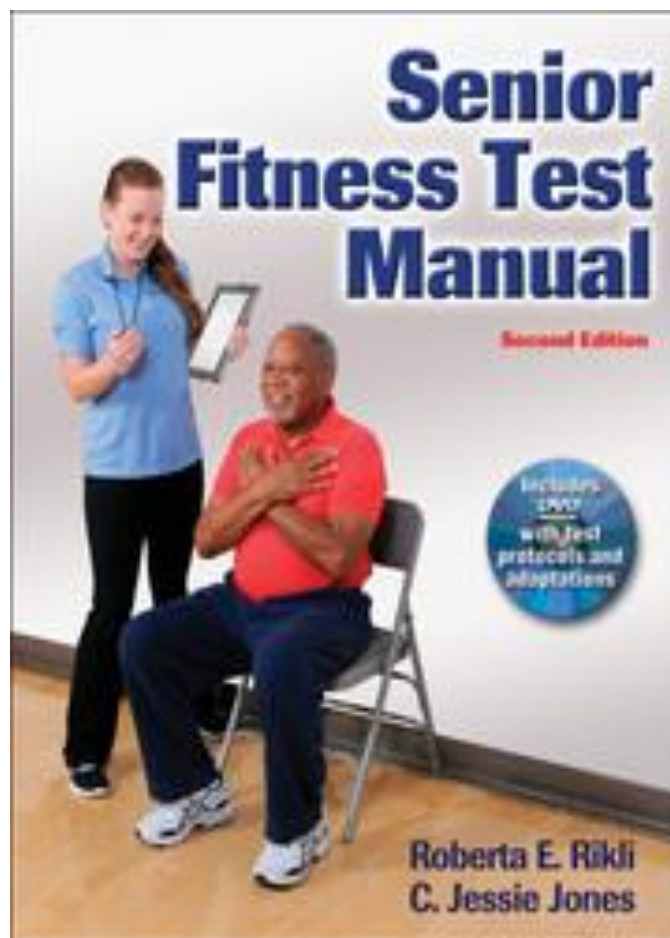
Efekti programiranog treninga snage na biomarkere zdravstvenog statusa i kvalitet života žena treće životne dobi

**(stariji od 65 godina, 12 nedelja, 3x30 minuta, 8-10 vežbi,
12-15 ponavljanja, 1-3 serije)**

Počeli smo **18.02.2014.** - Završili **13.05.2014.**

ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ ЗА ЗДРАВО СТАРЕНЈЕ

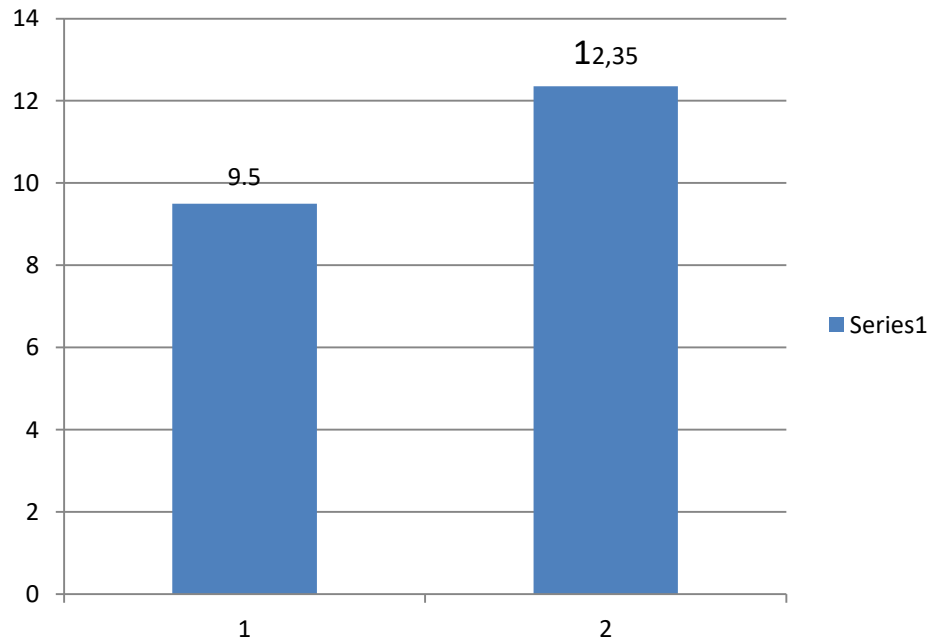

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

30-s ustajanje sa stolice

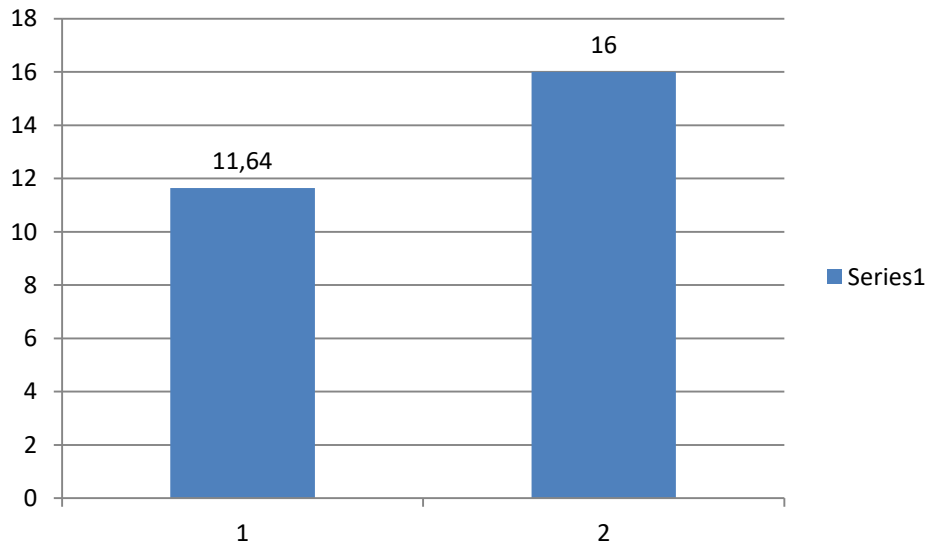
- Broj punih ustajanja sa stolice sa prekrštenim rukama na grudima.

Porast za 30%!!!

Pregibi podlaktice

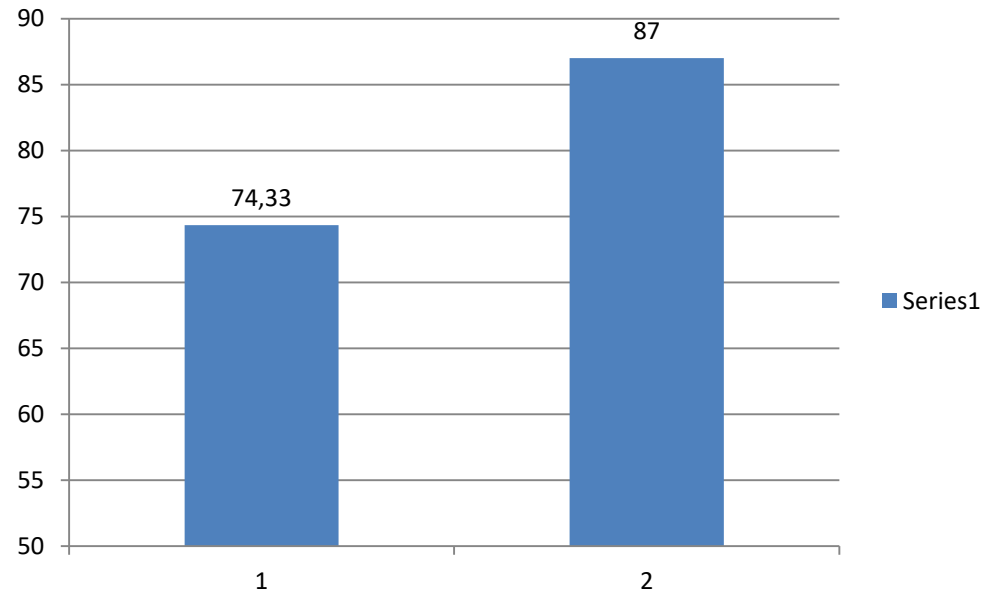
- Opis
- Broj pregiba podlaktice u 30s sa 2.5

Porast za 30%!!!

2-min Step Test

- Podizanje kolena do polovine femura. Skor je broj podizanja desne noge.

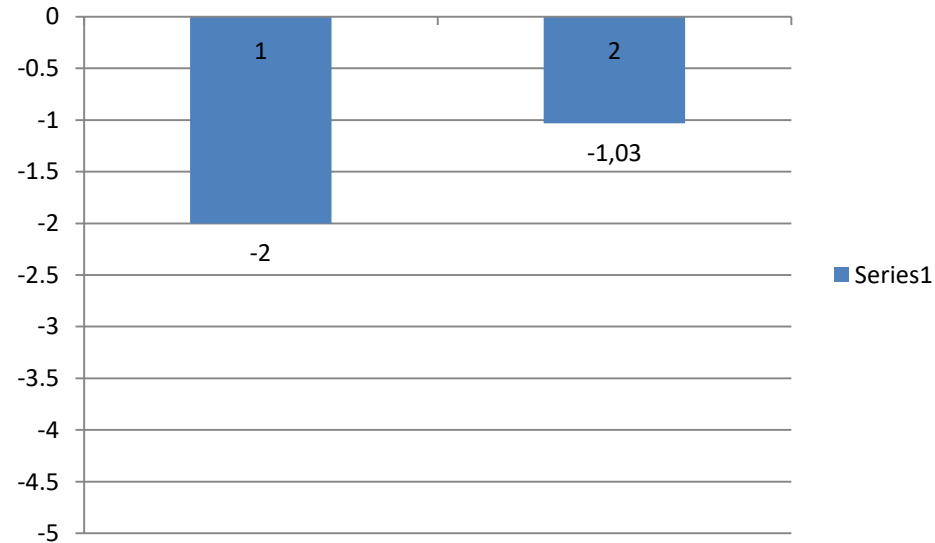

Porast za oko 18%!!!

Pretklon trupa na stolici

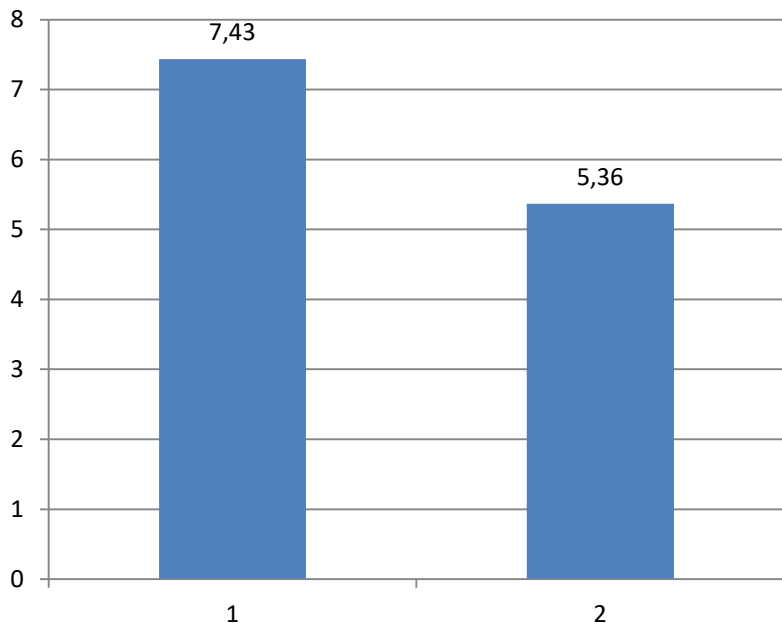
- Iz sedečeg položaja, ispružene jedne noge, ispružiti ruku ka nozi. Izmeriti rastojanje između prstiju ispružene ruke i noge.

Bez promena!!!

Back Scratch

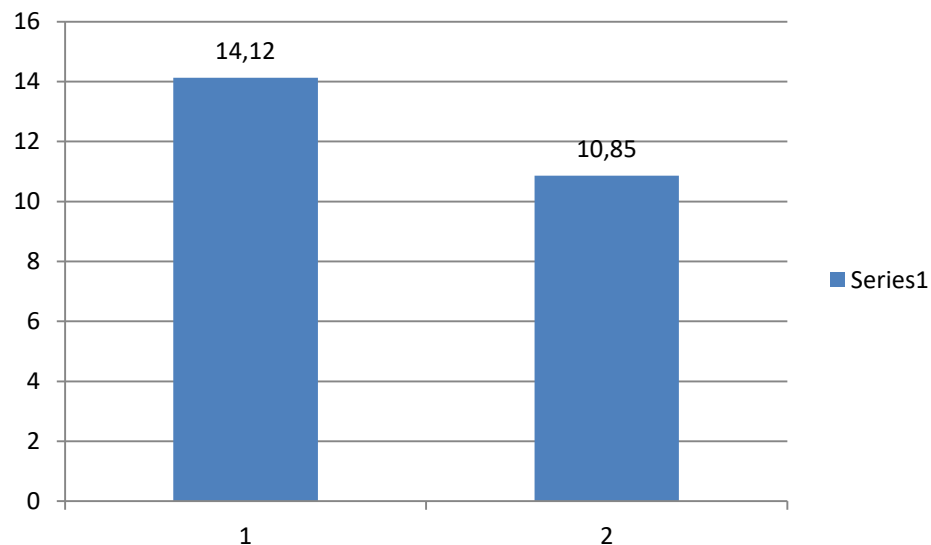
- Ruke iza leđa, kao na slici, izmeriti udaljenost srednjeg prsta obe šake.

Poboljšanje za 2 cm

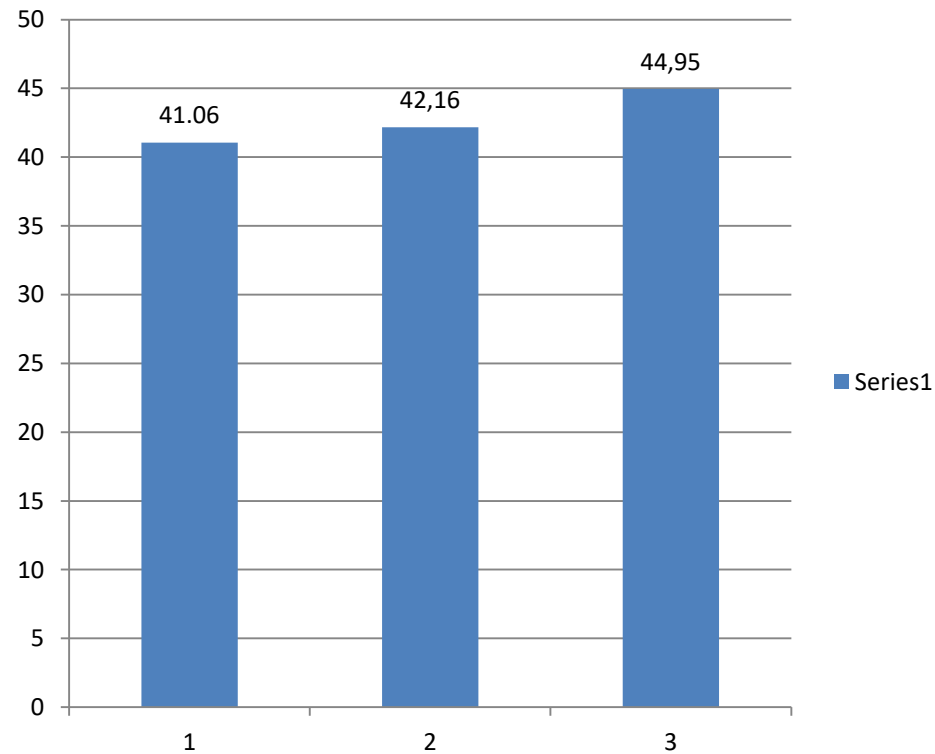
2.5m- ustani i vrati se

- Vreme koje protekne od trenutka podizanja sa stolice do trenutka vraćanja u sedeći položaj -2.5m udaljenost čunja od stolice.

Poboljšanje za 4 s!!!

Stisak šake

Poboljšanje za 8%!!!

ZAKLJUČAK

- ❑ Skoro svi parametri fizičke forme povezani sa zdravljem su značajno **poboljšani!**
- ❑ Biohemijski profil grupe **poboljšan!!!**
- ❑ Trening snage sa elastičnim trakama, u trajanju od 12 nedelja, malog obima i umerenog intenziteta, značajno **poboljšava zdravstveni status osoba treće životne dobi!**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

**Dečje selo "Dr Milorad Pavlović"
Sremska Kamenica 2005. godine**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

“Ne morate biti profesionalni sportista, ali ne zapostavljajte telo, ni zdravlje“

**Novak Đoković,
Povodom međunarodnog dana sporta (6. april)**

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Umesto zaključka

Biti zdrav, uslov je ostvarenja bilo kakvog cilja, jer čovek bez zdravlja i nema druge ciljeve, do onog da ga ponovo uspostavi.

Zdravlje postaje suštinsko pitanje opstanka čoveka koji sve više **stari**, koji je sve **gojazniji** i koji **prevremeno umire** od onih bolesti koje se u značajnoj meri preveniraju i „leče“ kretanjem tj. fizičkom aktivnošću.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

Umesto zaključka

Fizičko vežbanje (sport) je **najkraći put ka zdravlju i dugovečnosti**, put cilja i smisla svega što radimo, put kojim se sve češće ide ka uspehu na poslu, školi, životu.

FIZIČKA AKTIVNOST ZA ZDRAVO STARENJE

HVALA NA PAŽNJI !

Petar Čelik - 66 godina

